

(Fortsættelse 26):

FAMILIENS SOMMERHUS

De to fotos, som er gengivet herunder, er de eneste, jeg har fra mine sommerferieophold hos min tante og onkel ved Maglehøj Strand på Sydvest-Lolland. De måler hver især 6 x 9 cm, et format, som de fleste amatørfotografer benyttede dengang, formentlig fordi det gjorde priser på kopier rimelig. Fotografering var jo ikke noget, som alle og enhver havde råd til, lige som det heller ikke var alle, der var interesserede i at lege fotograf. At fotografer i farver var endnu ikke blevet indført, ikke engang af de professionelle fotografer, som for de flestes vedkomende kun fotograferede i sort-hvid, men i nogle tilfælde tilbød man håndkolorering af billederne, især af portrætfotos.

På dette foto, som må være fra 1940-41, ses fra venstre fætter Børge, kusine Esther og mig, Harry. Vi står foran det lille og brugte kolonihavehus, som min onkel og tante havde anskaffet sig til deres sommerhusgrund ved Maglehøj Strand. – Fotoet er optaget af onkel Johannes, som var en ivrig amatørfotograf, som også selv fremkaldte og kopierede sine fotografier. Foto 1940-41: Johannes Rasmussen. Tilhører Harry Rasmussen.

På dette foto fra min onkel og tantes sommehusgrund ved Maglehøj Strand, ses den tilbygning til det lille kolonihavehus, som min onkel til dels ved hjælp fra sin svoger, byggede i sommeren 1940-41. Manden på fotoet husker jeg ikke navnet på, men det var en af vennerne. Siddende fra venstre ses Lis, datter af tante Almas søster Martha og svogeren Ejvind. De to piger derefter husker jeg desværre ikke mere, men det er Børge, der sidder til højre, mens jeg sidder forrest i gruppen. – Foto: 1940-41: Johannes Rasmussen. Tilhører Harry Rasmussen.

FERIEDAGENE I NAKSKOV

Skønt temmelig genert af natur, ville jeg som sædvanlig gerne gøre mig bemærket hos mine omgivelser, og jeg fandt derfor på at lave en slags Mester Jakel-teater i min onkel og tantes cykleskur nede i ejendommens gård. Ved min tantes hjælp, fik jeg snart lavet nogle handskedukker, som jeg selv kreerede og lavede hoveder til, og min fætter hjalp med at arrangere et slags proscenium i cykelskurets døråbning, og et bagtæppe bagved, men jeg husker ikke, om han også hjalp mig med selve forestillingen. Det tror jeg nu ikke, for han skulle vist ikke have noget af at blive til grin for ejendommens andre børn. Det lod han mig om at blive.

Det har sikkert alt sammen været primitivt, umodent og meget kluntet, og forestillingen usammenhængende og kejtet udført, men min entusiasme drev mig og lukkede mine øjne for de sikkert åbenlyse mangler og fejl, der var ved det hele. Publikum manglede da heller ikke, idet de fleste af ejendommens større og mindre børn samt enkelte voksne, var villige tilskuere til en forestilling, som jeg ikke kan erindre det mindste af handlingen af.

Blandt de børn, der var jævnaldrende med mig, lagde jeg især mærke til en køn pige med langt, glat lyst hår. Hun var et år yngre end mig og hendes navn var så

vidt jeg husker Jytte, og hun havde forresten to lidt ældre brødre, hvoraf den ene hed Jørgen, mens jeg ikke husker den anden brors navn, men muligvis hed han Svend. Jørgen var handicapped, vistnok som følge af engelsk syge eller sclerose, og det viste sig ved, at hans ene arm var misdannet og hånden sad i en underlig indadbøjet stilling. Desuden var hans ben i samme side af kroppen delvis lammet og forkortet, og foden drejet indad, og selvom han havde skinne på, haltede han stærkt, når han gik. Som om dette ikke var nok, havde han synsproblemer og gik derfor med briller, og desuden stammede han også ret kraftigt, og det kunne en del af børnene ikke lade være med at grine af. Men Jørgen var ikke alene godt begavet, men han havde også en elske-lig person-lighed, og derfor hørte han da også til en af min fætters gode kammerater.

På grund af sine handicap kom Jørgen i specialskole, og senere som ung mand blev han kontoruddannet. Det seneste jeg hørte om ham, var, at han som voksen i mange år var ansat i administrationen på Nakskov Sygehus.

Svend, eller hvad han nu hed, var sin lidt ældre brors modsætning i så godt som enhver henseende. Han var høj og slank, havde et kønt om end almindeligt ansigt, lyst hår og mørkeblå øjne. Det viste sig, at han også var stærkt interesseret i at tegne, men han tegnede mest soldater og moderne krigsflyvemaskiner, hvilket han gjorde udmærket. Så vidt jeg kunne bedømme, var hans tegnetalent dog hverken originalt eller særlig stort, men som voksen kom han i lære som ekspedient i herretøj, og i forbindelse hermed lod han sig uddanne til vinduesdekoratør.

Derimod har jeg ingen viden om, hvad der siden skete med den kønne lyshårede pige, som jeg naturligvis faldt pladask for allerførste gang jeg så hende. Når hun viste sig i min nærhed, blev jeg rød i hovedet og tør i munden, så jeg ingenting kunne sige, og mit hjerte bankede lidt hurtigere end normalt. Når jeg opholdt mig nede i gården og hun ikke var der, skottede jeg op til hendes vinduer, for om muligt at få et glimt af hende, men det skete sjældent. Min fætter begyndte at lægge mærke til min i hans øjne underlige adfærd, og han begyndte derfor at drille mig med, at hun var kæreste med en anden dreng. De andre børn lagde åbenbart også mærke til mine reaktioner, når pigen var i nærheden, og derfor begyndte de nu også at drille mig og kalde hende min kæreste. Det blev både hun og jeg meget flove over, men selvom jeg oplevede det, som om hun koketterede lidt med mig, sikkert fordi hun følte sig smigret over, at en københavnerdreng, for som sådan blev jeg betragtet, viste hende interesse, tror jeg ikke, at min person betød noget som helst for hende.

Apropos københavnerdreng, så var situationen lige den modsatte, når jeg var på ferie i Nakskov, af hvad den var og især havde været i København. I Nakskov blev jeg nemlig ved et par lejligheder drillet med at være fra København. En dag var der nogle piger og drenge, som pludselig råbte i kor og gentog flere gange:

"Køvenhavner, Køvenhavner, du savner din mo'ars papa!" Utroligt, for jeg havde på det tidspunkt kun boet et års tid i København! Men rent ubevidst bestræbte jeg mig sikkert på at tale københavnsk, for ikke at stikke så meget af fra mine københavnske skolekammerater, så de skulle finde anledning til at drille mig med min lollandske udtale, sådan som jeg jo havde oplevet det i det år, jeg gik i Kapelvejens Skole.

WEEKEND VED MAGLEHØJ STRAND

Den følgende uge gik hurtigt, og weekenden kom. Johannes arbejdede til omkring middagstid på lørdage, og efter at vi havde spist middag, drog vi af sted på vores cykler til Maglehøj Strand, for at tilbringe resten af weekenden der. Jeg var ganske vist ked af ikke at skulle se pigen med det lyse hår i hele to dage, men der var ingen vej udenom, af sted skulle vi selvfølgelig.

Så snart vi var ankommet til Maglehøj Strand, gik Johannes i gang med at lave køjer i husets tilbygning, og det lykkedes ham da også at få gjort fire af køjerne færdige, så vi kunne sove i dem om natten. Men gulv var der endnu ikke lagt, så vi måtte gå på den bare jord inde i huset, hvor der endnu duftede af friskt træværk og maling.

Det var sådan set heldigt, at vi kunne sove inde i huset, og ikke skulle ligge i teltene, for i løbet af natten kom der nogle voldsomme regnskyl, som slog gennem de ikke helt tætte lærredsvægge, så at det støvregnede ind på os to drenge, som sov i overkøjerne. Og vandet var sivet ind under huset og stod som en lille sø over hele gulvet, så da min onkel løftede benene ud af sin køje, for at stikke fødderne i sine træsko, satte han dem til sin egen store overraskelse med et plask lige ned i vandet. Det kom vi alle fire til at grine så meget og højt over, at vi kun så det komiske i situationen. Vi begyndte derfor at lave sjov med, hvad der var sket, og mere eller mindre i fællesskab fandt vi på denne sætning: "Et kvajpandet bomuldsfår [dvs. et fæhoved] i pyjamas gik i vandet med træsko på!"

I mellemtiden var det heldigvis holdt op med at regne, og onkel og tante fik travlt med at forsøge at fjerne vandet fra gulvet. Det skete ved at de skovlede det op i en spand, som derefter tømtes et sted ude på grunden, hvor det kunne sive ned i jorden. Ved at træde ned på hver sin underkøje, lykkedes det Børge og mig at undgå at få våde fødder, ved at kante os ud i forhuset, hvor der heldigvis var tørt trægulv. Vores sandaler, som vi havde sat på jord-gulvet nedenfor køjerne, da vi gik til køjs aftenen forud, befandt sig nede i vandet og var derfor blevet våde, så de måtte stilles til tørre, inden vi kunne bruge dem igen.

Vejret var nogenlunde godt om søndagen, viste det sig, så vi fik endnu en dejlig dag ud af det. Efter at vandet på gulvet i tilbygningen var blevet fjernet og vi havde fået morgenmad, gik Johannes igang med at lave de øverste køjer færdige. Det gik der nogle timer med, men det ærgrede ham, at tilbygningens lærredsvægge ikke nåede at blive tørre nok til, at han kunne give dem et nyt lag tætnende maling. Det måtte vente til en senere lejlighed.

Min tante tog alle soveposerne ud og hængte dem til tørring og udluftning udenfor. Og så gik hendes dag atter med at lave mad, vaske op og hvad der ellers var at gøre af nødvendige praktiske ting.

Inden vi tog af sted, gik vi alle fire en tur langs stranden, og herunder kom vi om til et sted, der var omgivet af høje hække, og bag disse, fortalte min tante, boede familien Viking. Det var nogle ret specielle mennesker, hed det sig, for de spiste kun frugt og grøntsager, og de havde ofte mange gæster, og så gik de nøgne rundt, mænd og kvinder mellem hverandre, og det var ikke noget for sarte sjæle. Den nyfigne forargelse var stor, forstod jeg på min tante, og den blev ikke mindre af, at den sære familie holdt sig for sig selv og ikke mængede sig med de lokale. Familien Viking havde et flere tønder land stort område ved Maglehøj Strand, hvor man dyrkede alle slags grøntsager, køkkenurter og mange slags frugt og bær. Der var store arealer med æble-, pære-, kirsebær- og blommetræer, og med alle slags bærbærende buske og planter, så man var selvforsynende med alt, hvad der hører ind under frugt og grøntsager.

En del år senere erfarede jeg, at min farmor faktisk forholdsvis ofte havde trådt til som kogekone hos familien Viking, især når der var mange gæster på besøg. Ved samme lejlighed fik jeg at vide, at hr. Viking var åndeligt overhoved for unitarerne eller Det Fri Kirkesamfund, stiftet år 1900. Unitarismen er en religiøs bevægelse, der er opstået i Polen, stiftet af Fausto Sozzini (1525-62), hvorfor tilhængerne oprindeligt kaldte sig socinianere, men i vore dage kalder de sig unitarer. Sozzinis lære har et rationalistisk, panteistisk præg, og den benægter Treenigheden og betragter sakramenterne som blotte ceremonier. Unitarerne holder også til i København, hvor de har deres egen kirke på Dag Hammarskjölds Allé ved Lille Triangel på Østerbro.

Omkring klokken otte om aftenen steg vi på vores cykler, for at køre hjem til Nakskov, en cykeltur i roligt tempo på omkring en lille time. Min cykel var tung at træde, for den havde hverken gear eller frihjul, så hvis man ville hvile fødderne undervejs, måtte man strække benene ud til siderne. Værst var det, når det gik op ad bakke, og det gjorde det et par enkelte steder, for da måtte man lægge alle sine kræfter i pedalerne.

SKOLEFERIEN SLUT OG HJEMREJSE PÅ NY

Vel hjemme i Nakskov omkring klokken ni om aftenen, fik vi den obligatoriske aftente med sigtebrødsadder til, en hyggelig og rar afslutning på en lang dags oplevelser. Mandag morgen fortsatte den daglige rutine som sædvanligt med, at Alma og Johannes stod op, hun for at lave kaffe og morgenmad og smøre hans frokostpakke, han for at vaske ansigt og overkrop og barbere sig, og tage sit arbejdstøj på. Dette bestod af en skjorte og brune overalls, og når han forlod hjemmet, tog han i reglen også en hverdagsjakke på, altsammen velholdt og pænt og rent.

For mit eget vedkommende betød mandagen begyndelsen på den sidste uge af sommerferien. Ifølge togbilletten skulle jeg fredag formiddag med toget tilbage til København, hvor jeg skulle genoptage skolegangen om mandagen. De sidste dage i Nakskov blev uundgåelig præget af udsigten til, at den lange, dejlige ferie lakkede mod enden, og selvom jeg glædede mig til gensynet med mine forældre og søskende, var jeg også ked af, at måtte forlade min tante, onkel og fætter. Og jeg var forresten også en smule vemodig ved tanken om, at der ville gå et helt år, før jeg kunne komme til at gense den kønne pige med det smukke, lange lyse hår, ja, måske fik jeg hende aldrig mere at se, hvis hun for eksempel var flyttet i mellemtiden!

Fredag morgen stod vi alle op samtidig og spiste morgenmad sammen, så jeg kunne sige pænt farvel til min onkel, inden han skulle på arbejde. Da han var gået, gjorde vi os i stand og belavede os på at tage af sted. Min kuffert blev pakket færdig og lukket, efter at tante som det sidste havde lagt en nysmurt madpakke i den. Madpakken var beregnet til at spise undervejs på den lange togrejse, som så vidt jeg husker dengang tog omkring fire-fem timer med bumletoget.

Tante Alma og fætter Børge fulgte mig om til jernbanestationen og fik mig anbragt i toget til Nykøbing F. Min cykel ville onkel Johannes sende af sted med godstoget, når han kom hjem om eftermiddagen, men det hastede ellers ikke, for jeg brugte sjældent cyklen i København, hvor jeg foretrak at gå til og fra skolen.

Men eftersom togturen til København stort set formede sig, som den havde gjort de andre gange, jeg rejste på denne strækning, skal jeg ikke trætte med at gentage beskrivelsen her. Faktum er, at jeg nåede til Københavns Hovedbanegård først på eftermiddagen, og her stod min mor og to små brødre, samt mormor og Dennis og tog imod mig. Far var på arbejde, og det forstod jeg nødvendigheden af, og desuden var jeg vældig glad for også at gense min kære mormor og min mindst lige så kære fætter.

Herover ses til venstre endnu engang et vue over perronerne på Københavns Hovedbanegård, hvorfra jeg afrejste og hvortil jeg ankom, når jeg skulle på sommerferie hos min onkel og tante i Nakskov. Stedet er dog noget forandret siden dengang, men i hovedsagen ligner banegården sig selv. På fotoet til højre ses et vue over Nørrebro Runddel i juli 2009, set fra Assistens Kirkegårds nordøstlige hjørne. Men i min barndom og ungdom var der en afgrænset rundkørsel midt på pladsen, som biler og cyklister måtte køre omkring, hvad enten de kom fra den ene eller den anden af de i alt fire sider. Sporvognene, som havde en slags forkørselsret, kørte derimod tværs over runddelen, idet sporene fra henholdsvis Nørrebrogade og Jagtvej krydsede hinanden vinkelret midt på runddelen. Det er Nørrebrogade, der er beliggende i billedet forgrund, mens den østliggende del af Jagtvej ses omtrent i billedets bageste midte. – Fotos: © 2009 Harry Rasmussen. FOTO 128 og 129

Vi kørte med linje 16 fra Frihedsstøtten til Nørrebro Runddel, hvor vi alle stod af og spadserede den forholdsvis korte tur ad Jagtvej til Jægersborggade. Snart var jeg derfor igen hjemme hos min egen kære familie, som jeg naturligvis havde savnet, og som da heldigvis også var glade for at gense mig. Og mor spurgte mig selvfølgelig ud om, hvordan jeg havde haft det, og om, hvordan det gik med familien i Nakskov og Majbølle. Mor havde også snart et kaffebord parat til især mormor og sig selv, og vi børn fik hver et stykke hjemmebagt franskbrød og kage, og Dennis og jeg kaffe med mest mælk i. Efter en god halv times tid skulle mormor og Dennis hjem til morfar, som kun sjældent var med på almindelige besøg. Deres hjemtur foregik som sædvanligt via den store midterallé gennem Assistens Kirkegård, og jeg gik med dem, for at hilse på morfar, og det tror jeg nok han blev glad for. "Har du haft det godt, Ry?" spurgte han. Han kaldte mig næsten altid Ry som en forkortelse for Harry, og det følte jeg som en æresbevisning. "Ja!" svarede jeg, "men jeg er også glad for at se jer igen!". Dermed var 'audiensen' forbi, og jeg skyndte mig hjem til mor og mine brødre igen.

Da far kom hjem fra arbejde om aftenen, kunne jeg se, at han også var glad for at have mig hjemme igen. Han spurgte mig lidt ud om, hvordan jeg havde haft det og hvad vi havde lavet, og jeg fortalte om dagene ved Maglehøj Strand, hvor onkel Johannes havde lavet en tilbygning til deres lille kolonihavehus. Far

spurgte også til farmor og bedstefar, om vi havde besøgt dem og om, hvordan de havde det.

Den aften har vi sikkert fået noget ekstra godt at spise, men jeg husker ikke længere, hvad det var. Hos os spiste vi i reglen varm aftensmad, fordi far jo var på arbejde og jeg i skole om dagen. Benny var kun godt fem år og derfor endnu ikke begyndt at gå i skole, og Bent var en herlig lille krøllet, rødhåret trold på godt to år, som almindeligvis blev omtalt som "lille Bent", hvilket i daglig tale snart blev til "Li-Bent".

Noget af det første, jeg ellers gjorde, da Benny og Bent var kommet i seng og der var faldet ro over os alle, og jeg havde vænnet mig til tanken om at være hjemme i det mørke København igen, var, at tage papir og blyant - jeg brugte meget sjældent farver - frem og tegne nogle komiske figurer og fantasere mig ind i eventyrets verden. På den måde bearbejdede jeg ubevidst de blandede følelser, hjemkomsten havde fyldt mig med, samtidig med at jeg gav næring til den stadige drøm og ambition om selv at blive professionel tegner og lave tegnefilm en dag.

I SKOLE IGEN

Den første mandag i august begyndte skolegangen igen, og de indledende timer gik med at få udleveret nyt skema og nye bøger, og med atter at vænne sig til den hårde bænk, der hørte til skolebordet, hvor vi elever sad to ved siden af hinanden. Det store spørgsmål var ofte, om man blev rykket op eller ned i klassen, det vil sige, om man skulle bytte plads med en elev, som sad nærmere katederet eller med én, som sad fjernere fra dette. Hvis det var tilfældet kunne det jo hænde, at éns hidtidige sidemand enten blev på sin sædvanlige plads eller at det måske var ham, der skulle skifte plads, fordi hans karakterer måske betød, at han enten blev rykket op eller ned i klassen. Men indtil videre forblev jeg på samme plads i klassen, og det samme var tilfældet for Svend Holm, som derfor fortsatte som min sidekammerat.

Det er utroligt så hurtigt man vænnede sig til at være tilbage i den daglige skolerutine, hvor den ene småkedelige time afløste den anden, indtil klokken blev to og skoleklokken forkyndte, at frihedens time var inde for den dag. Så skyndte jeg mig hjem gennem Hans Tavsensparken og via Jagtvej og Kronborggade og Hukket. Her blev jeg som stort set sædvanlig modtaget af mor og de to spilopmagere, Benny og Bent, som jo endnu ikke gik i skole og som derfor havde lange legedage til deres rådighed. Det nød de i fulde drag sammen med en eller flere af deres legekammerater. Mor var jo fortsat travlt beskæftiget med at sy for konfektionsfabrikanten, men nu havde hun fortrinsvis fået til opgave at sy kjoler, hvilket hun syntes bedre om.

Men vel hjemme gav jeg mig i reglen til at lave lektier, hvis vi havde sådanne for. Dog havde jeg det sådan, at jeg meget hellere ville sidde på værelset og lade tiden gå med at tegne sjove figurer og dagdrømme og fantasere mig til alt det, jeg ville gøre, når jeg blev voksen. Det kunne jeg efter min egen mening ikke blive hurtigt nok. Ulempen ved mit sværmeriske drømmeri var, at jeg ikke altid fik lavet lektier, som jeg skulle. Det hævnedes sig naturligvis næste dag, idet jeg straks fra morgenstunden og på vejen til skolen blev stadig mere hed om ørerne ved tanken om 'straffen', som i reglen betød en times eftersidning efter skoletid. Men de fleste gange lykkedes det mig at få læst på lektien i et frikvarter, inden vi havde den time, hvor jeg kunne risikere at blive hørt i stoffet.

(Fortættes i afsnit 27)